

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, СПОРТ ТА ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ

Збірник наукових праць

Випуск 17

Вінниця – 2014

УДК 769/799(06)

ISSN 2071-5285

ББК 75я5

Ф 50

Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. Випуск 17/
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського;
головний редактор В.М. Костюкевич. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2014.– 834 с.

Редакційна колегія

Головний редактор: доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
В.М. Костюкевич.

Відповідальний секретар: кандидат педагогічних наук, доцент П. С. Данчук.

Члени редакційної колегії:

Ахметов Р.Ф.	доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Борисова О.А.	доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Драчук А.І.	кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Дяченко А.Ю.	доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Єдинак Г.А.	доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Куц О.С.	доктор педагогічних наук, професор
Лизогуб В.С.	доктор біологічних наук, професор
Фурман Ю.М.	доктор біологічних наук, професор
Цьось А.В.	доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Шамардін В.М.	доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Шахов В.І.	доктор педагогічних наук, професор
Яковлів В.Л.	кандидат педагогічних наук, доцент

**Збірник рекомендовано до друку вченою радою
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
протокол № 11 від 28.05.2014 р.**

**Збірник затверджено ВАК України як фахове видання
у галузі фізичного виховання і спорту:
*постанова президії ВАК України
від 10.02.2010 р. №1-05/1***

У збірнику наукових праць з галузі фізичної культури і спорту висвітлюється теоретичні й прикладні аспекти фізичного виховання і спорту різних груп населення, медико-біологічні проблеми фізичного виховання та фізичної реабілітації, розкриваються закономірності спортивного виховання.

Реєстраційний № КВ 8415
від 06.03.2008 р.

© Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського

За достовірність інформації відповідальність несуть автори статей.

Чернявський Сергій Особливості впливу тренувань на велосипедах із різною довжиною шатуна на функціональну підготовленість велосипедистів-переслідувачів у командних гонках на треку	592
Чопілко Тарас Основні аспекти раціональної побудови тренувального процесу кваліфікованих арбітрів у футболі	598
Югай Анна Техніко-тактична підготовка спортсменів, які спеціалізуються в швидкісному бігу на роликівих ковзанах, як ключовий фактор результативності в спорті	602
Яковлів Володимир, Яковліва Олена Технологія прогнозування схильності юних легкоатлетів 10-12 років до спортивної діяльності	609

ІІІ. НАУКОВИЙ НАПРЯМ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА СПОРТУ

Аникеевко Лариса Физическая рекреация как фактор укрепления и восстановления психического и физического здоровья студентов	614
Бас Ольга Особливості реабілітації пацієнтів з колостомаю	619
Баяндіна Олена, Катюкова Лілія, Стрельник Мирослав, Русанов Андрій, Ніканоров Олексій Фізична реабілітація пацієнтів після артроскопічної реконструкції передньої хрестоподібної зв'язки колінного суглоба на пізньому післяопераційному періоді	625
Софія-Євгенія Боднарчук, Ольга Бас Фізична реабілітація учнів молодших класів при сколіозі	630
Волошин Олена Профілактика плоскостопості у дітей дошкільного віку	636
Гацюєва Лілія Особливості розвитку уваги та пам'яті дітей з вадами слуху молодшого шкільного віку	640
Гузій Оксана, Будзин Віра, Жарська Наталія, Рябуха Ольга Особливості рухової здатності дітей 4-6 років з хворобою пертеса	645
Давибіда Наталія Динаміка структурно-метаболических перетворень плечових кісток білих лабораторних щурів з вираженими старечими змінами при помірних фізичних динамічних навантаженнях	651

ПРОФІЛАКТИКА ПЛОСКОСТОПОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Олена Волошин

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

У статті вивчено проблему профілактики плоскостопості в дітей дошкільного віку. На основі анкетування вихователів та батьків вивчено досвід профілактики плоскостопості в дошкільнят. Проаналізовані результати дали змогу з'ясувати основні напрями покращення профілактичної роботи з дітьми цього віку.

Ключові слова: профілактика, плоскостопість, анкетування, дошкільнята, вихователі, батьки.

ПРОФИЛАКТИКА ПЛОСКОСТОПИЯ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Елена Волошин

Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко

В статье изучены проблемы профилактики плоскостопия у детей дошкольного возраста. На основе анкетирования воспитателей и родителей изучен опыт профилактики плоскостопия у дошкольников. Проанализированные результаты позволили выяснить основные направления улучшения профилактической работы с детьми этого возраста.

Ключевые слова: профилактика, плоскостопие, анкетирование, дошкольники, воспитатели, родители.

PREVENTION FLATFOOT IN PRESCHOOL CHILDREN

Helen Voloshin

Drogobytsky State Pedagogical University named after Ivan Franko

In the article the problems of the prophylactic of flat-foot among children of senior preschool age were studied. On the basis of the facts, gathered from the questioned educators and parents the experience of prophylactic of the flat-foot among pre-school kids was studied. The analyzed results allowed us to expose the basic directions of the improvement of the prophylactic work with the children of this age.

Key words: prophylactic, flat-foot, questionnaire, children of the preschool age, educators, parents.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УВАГИ ТА ПАМ'ЯТІ ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лілія Гацоева

Херсонський державний університет

Постановка проблеми. За твердженням Т.І. Пашукової, пам'ять людини - це важлива підсистема в цілісній структурі психіки людини. Початковий рівень різних форм психічного відображення складає короткочасна пам'ять, що характеризується терміновим запам'ятовуванням і відтворенням інформації, та в той же час і коротким її збереженням [7].

Багато проблем, що виникають під час навчання, особливо в початковий період, безпосередньо пов'язані з недоліками в розвитку уваги та пам'яті - одних з головних психологічних процесів. Ці проблеми можуть бути усунені, якщо заздалегідь будуть відомі індивідуальні особливості уваги й пам'яті дитини та їх рівень розвитку.

В онтогенезі увага змінюється мало і її основні характеристики з віком залишаються достатньо стійкими, та все ж таки, на думку Р. С. Немова, з часом при достатніх і систематичних зусиллях можна позбавитися від багатьох недоліків у розвитку уваги дитини. Він пояснює це тим, що одні слабозвинені якості уваги можна компенсувати посиленням розвитком інших. Так, недоліки

слухової уваги можуть бути частково урівноважені перевагами зорової і рухової уваги [6].

І хоча можливість розвитку пам'яті та розумової працездатності засобами фізичного виховання дітей з вадами слуху привертає увагу різних фахівців, ця проблема вивчена недостатньо, тому і є актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій. Ще І.М. Сеченов, М.М. Бехтерев, М.М. Ланге вивчали психічні процеси людини, як взаємопов'язану систему рухів тіла та психіки.

І.М. Сеченовим вперше було доведено важливість ролі м'язових рухів у пізнанні оточуючого світу, а відтак руховий аналізатор вважається інтегратором усіх аналізаторних систем людини. Психіка людини проявляється в рухових реакціях.

Слід зазначити, що взаємозалежність між розвитком психіки та психомоторики в онтогенезі досліджувалась багатьма фахівцями з різних галузей наукового знання (Б.Г.Ананьєв, М.О.Бернштейн, Д.Б.Беков та ін.). Багато своїх робіт присвятив цій проблемі Є. Ільїн [1, 3].

Вивченню психомоторних показників різних груп населення останні роки в Україні займалися молоді вчені, серед яких С.К.Голяка, Л.Л.Харченко та інші. І лише порівняно недавно в Україні почали з'являтися дослідження пов'язані з вивченням психофізіології дітей зі слуховою депривацією [2, 4].

Теоретичний аналіз підтверджує практичні спостереження. Аналіз анатоμο-фізіологічних зв'язків слухового аналізатора з іншими органами і системами організму показує, що ураження органу слуху може викликати ряд порушень [5].

Т.Ю. Круцевич стверджує, що при деяких нозологіях у дітей з вадами слуху мають місце порушення вестибулярної функції і вегетативних реакцій. Як правило, спостерігається швидке стомлення, зменшення об'єму короткочасної пам'яті, утруднення при входженні в учбовий процес. Порушення рухової активності може мати ряд проявів [5].

При глухоті алгоритм систематизації безпосередніх вражень, організації і регуляції пізнавальних дій, поповнення безпосереднього досвіду, відтворення досвіду і включення його в нову систему зв'язків порушується. Вроджена або рано придбана глухота за відсутності необхідних корекцій має слідством затримку формування різних форм мислення, в тому числі словесно-логічного. При цьому зберігаються непошкодженими наочно-образні форми мислення. Така часткова затримка інтелектуального розвитку виявляється нестійкістю інтересів, швидким перенасиченням, дратівливістю, схильністю до емоційних зривів, недостатньою самостійністю, наївністю, навіюваністю [5].

Мета дослідження - вивчення й аналіз особливостей розвитку пам'яті та уваги дітей з вадами слуху молодшого шкільного віку.

Для досягнення мети було поставлено таке **завдання** – провести дослідження показників пам'яті та уваги.

Організація дослідження. В дослідженні прийняли участь 60 хлопчиків та 59 дівчат зі зниженим слухом 8-10 років, які навчаються в спеціальних навчально-виховних закладах м. Херсону та м. Миколаєва.

Результати дослідження та їх обговорення. У дослідженні ми вивчали показники уваги (обсяг зорової інформації, швидкість переробки зорової

III. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

інформації, точність виконання завдання, коефіцієнт розумової продуктивності) та пам'яті (на фігури, на образи та рухову пам'ять).

Відомо, що увага регулює неспецифічні можливості людини, які залежать від багатьох факторів. Дослідження властивостей уваги є необхідним для розуміння індивідуальних особливостей психофізіологічних процесів враховуючи особливості розвитку дітей з вадами слуху.

Для дослідження уваги дитини ми використовували найбільш поширений метод визначення обсягу зорової інформації, швидкості переробки зорової інформації, точності виконання завдання, коефіцієнту розумової продуктивності - метод «коректурних проб» (кільця Ландольта). Саме цю методику пропонує Т.В.Розанова у дослідженні уваги дітей з вадами слуху.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика показників уваги дітей зі зниженим слухом молодшого шкільного віку

Стать	Вік	n	$\bar{X} \pm m$	Вік/p		
				8-9	8-10	9-10
Обсяг зорової інформації, біт						
Д	8	21	223,49 3,69	< 0,001	< 0,001	-
	9	19	256,98 8,09	< 0,001	-	< 0,01
	10	19	260,03 6,62	-	< 0,001	< 0,01
Х	8	20	248,75 6,48	> 0,05	> 0,05	-
	9	20	259,39 8,68	> 0,05	-	> 0,05
	10	20	258,54 9,71	-	> 0,05	> 0,05
Швидкість переробки зорової інформації, біт/с.						
Д	8	21	0,729 0,03	< 0,001	< 0,001	-
	9	19	1,053 0,06	< 0,001	-	> 0,05
	10	19	1,047 0,07	-	< 0,001	> 0,05
Х	8	20	0,872 0,04	< 0,05	< 0,05	-
	9	20	0,995 0,06	< 0,05	-	> 0,05
	10	20	1,028 0,08	-	< 0,05	> 0,05
Точність виконання завдання, ум.од.						
Д	8	21	0,571 0,01	< 0,001	< 0,001	-
	9	19	0,689 0,02	< 0,001	-	> 0,05
	10	19	0,680 0,02	-	< 0,001	> 0,05
Х	8	20	0,553 0,02	< 0,05	< 0,01	-
	9	20	0,652 0,02	< 0,05	-	> 0,05
	10	20	0,692 0,02	-	< 0,01	> 0,05
Коефіцієнт розумової продуктивності, ум.од.						
Д	8	21	214,83 5,79	< 0,001	< 0,001	-
	9	19	299,62 13,20	< 0,001	-	> 0,05
	10	19	298,52 11,06	-	< 0,001	> 0,05
Х	8	20	231,15 10,91	< 0,001	< 0,001	-
	9	20	280,65 11,68	< 0,001	-	> 0,05
	10	20	293,94 10,04	-	< 0,001	> 0,05

«Кільця Ландольта», як основний методичний, стимульний матеріал для оцінки уваги молодших школярів, є універсальним засобом, який можна застосовувати для вивчення уваги дітей різних нозологій різного віку від молодшого до старшого шкільного, отримуючи різні показники. Дітям з вадами

III. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

слуху бажано надавати кільця величиною приблизно рівній висоті рядкової букви в букварі. Ця величина приблизно дорівнює розміру кілець в тому випадку, якщо вся матриця з кільцями Ландольта розміщується в межах стандартного машинописного листа паперу. Справа на цьому листі обов'язково повинні вказуватися прізвище, ім'я дитини, вік, клас, а також дата проведення обстеження [6]. Дані статистичної обробки середніх значень показників уваги надано у таблиці 1.

Для дослідження особливостей запам'ятовування зорових стимулів у молодших школярів з вадами слуху ми обрали методики “Пам'ять на геометричні фігури” (рис. 1), “Пам'ять на образи”. Ці методи зручні при груповому обстеженні; надійні; їх стимульний матеріал мінімально залежить від культурно-освітнього рівня досліджуваного. Рухову пам'ять - за методикою, яку пропонує Л. П. Сергієчко [6, 7, 8]. Дані статистичної обробки середніх значень показників пам'яті надано у таблиці 1.

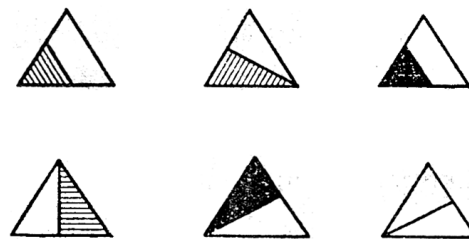

Рис. 1 Фрагмент карточки з трикутниками

Таблиця 2

Порівняльна характеристика показників пам'яті дітей зі зниженим слухом молодшого шкільного віку

Стать	Вік	n	$\bar{X} \pm m$	Вік/р		
				8-9	8-10	9-10
Пам'ять на образи, бали						
Д	8	21	4,81 ± 0,14	> 0,05	> 0,05	-
	9	19	5,16 ± 0,22	> 0,05	-	> 0,05
	10	19	5,67 ± 0,17	-	> 0,05	> 0,05
Х	8	20	5,12 ± 0,21	> 0,05	> 0,05	-
	9	20	5,31 ± 0,26	> 0,05	-	> 0,05
	10	20	5,65 ± 0,21	-	> 0,05	> 0,05
Пам'ять на фігури, бали						
Д	8	21	5,28 ± 0,31	> 0,05	> 0,05	-
	9	19	5,78 ± 0,24	> 0,05	-	> 0,05
	10	19	5,61 ± 0,20	-	> 0,05	> 0,05
Х	8	20	5,24 ± 0,26	> 0,05	> 0,05	-
	9	20	5,33 ± 0,19	> 0,05	-	> 0,05
	10	20	6,09 ± 0,17	-	> 0,05	> 0,05
Рухова пам'ять, кількість спроб						
Д	8	21	7,95 ± 0,18	> 0,05	> 0,05	-
	9	19	7,89 ± 0,19	> 0,05	-	> 0,05
	10	19	7,79 ± 0,26	-	> 0,05	> 0,05
Х	8	20	8,05 ± 0,19	> 0,05	> 0,05	-
	9	20	7,76 ± 0,24	> 0,05	-	> 0,05
	10	20	7,45 ± 0,31	-	> 0,05	> 0,05

У межах досліджуваних груп між віковими підгрупами спостерігається збільшення абсолютних показників у віковому діапазоні ($p > 0,05$). У дівчаток у віці між 9 та 10 роками у показниках спостерігається незначне зниження абсолютних значень ($p > 0,05$), що може пояснюватися накопиченням розумової втоми за час навчання. Відомо, що вади слуху значно обмежує обсяг

III. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

інформації, що надходить до дитини під час роботи. Саме це дозволяє дітям зосереджуватись на процесі сприйняття та пояснює середній та вище за середній рівні обсягу та швидкості переробки зорової інформації в порівнянні з дітьми, у яких слух в нормі [6, 7].

Індивідуальні особливості пам'яті певним чином пов'язані із відмінностями ВНД (сили збудження та гальмування нервових процесів). Однак, самі по собі ці особливості ВНД змінюються під впливом умов життя та діяльності [6, 7].

Виявлено, що запам'ятовування зорових стимулів (фігури, образи, рухи) у дітей з вадами слуху статистично не відрізняється з віком. При порівнянні показників різних видів пам'яті виявлено: у дітей з вадами слуху у віці від 8 до 10 років не встановлено достовірної різниці за всіма показниками ($p > 0,05$), а у дівчаток у віці від 9 до 10 років у показниках пам'яті на фігури за абсолютними даними навіть погіршився ($p > 0,05$)

За результатами дослідження можна зробити **висновок**, що з метою розвитку уваги та пам'яті на уроках фізичної культури, навчання фізичним вправам у спеціальних школах необхідно поєднувати з процесами мислення, спостереженням, порівнянням, узагальненням та ін..

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні особливостей розвитку уваги та пам'яті дітей з вадами слуху інших вікових груп.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернштейн Н.А. Очерки физиологии движений и физиологии активности. - М.: Медицина, 1966. - 349 с.
2. Гасюк О. М. Взаємозв'язок психофізіологічних функцій з показниками серцево-судинної та респіраторної систем у дітей молодшого шкільного віку із слуховою депривацією. Автореф. дис. ... канд. біологічних наук: спец. 03.00.13 «фізіологія людини і тварин»./ Гасюк Олена Миколаївна. Київський нац. ун-тет ім. Тараса Шевченка. Київ – 2004.- 21с.
3. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология. - СПб.: Питер, 2001.- 464 с.
4. Крет Я.В. Корекція психофізичного розвитку глухих дітей старшого дошкільного віку Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.08 / Яна Віталіївна. Крет; Ін-т дефектології АПН України. — К., 2000. — 19 с.
5. Круцевич Т.Ю., Курамшин Ю.Ф., Петровский В. В. Теория и методика физического воспитания: учеб. для студентов вузов физ. воспитания и спорта : в 2 т. / [и др.]. - Киев: Олимп. лит., 2003- Т.2 С.302-305
6. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. - 4-е изд. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. - Кн. 3: Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. - 640 с.
7. Пашукова Т.И., Допира А.И., Дьяконов Г.В. Психологические исследования. Практикум по общей психологии для студентов педагогических вузов Учеб. пособие. — М.: Издательство "Институт практической психологии", 1996. 127 с.
8. Сергієнко Л.П. Спортивна метрологія: теорія і практичні аспекти: [підручник] / Л.П. Сергієнко. – К.: КНТ, 2010. – 776 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УВАГИ ТА ПАМ'ЯТІ ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лілія Гацоева

Херсонський державний університет

У статті розповідається про те, що проблеми навчання дітей з вадами слуху можуть бути усунені, якщо заздалегідь будуть відомі індивідуальні особливості уваги й пам'яті дитини та їх рівень розвитку. Результати дослідження уваги та пам'яті дітей з вадами слуху були отримані методами психодіагностики. З метою розвитку уваги та пам'яті навчання фізичним вправам у спеціальних школах бажано поєднувати з процесами мислення, спостереженням, порівнянням, узагальненням та ін.

Ключевые слова: младший школьный возраст, нарушения слуха, внимание, память.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ВНИМАНИЯ И ПАМЯТИ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ СЛУХА МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Лилия Гацоева

Херсонський державний університет

В статье рассказывается о том, что проблемы учебы детей с нарушениями слуха могут быть устранены, если предварительно будут известны индивидуальные особенности внимания и памяти ребенка и их уровень развития. Результаты исследования внимания и памяти детей с нарушениями слуха было получено методами психодиагностики. С целью развития внимания и памяти, обучение физическим упражнениям в специальных школах желательно объединять с процессами мышление, наблюдением, сравнением, обобщением, но др.

Ключевые слова: младший школьный возраст, нарушения слуха, внимание, память.

FEATURES OF DEVELOPMENT OF ATTENTION AND MEMORY OF DEAF CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE

Liliy Gatsoeva

Kherson state university

This article explains that the problems of study of children with hearing impairments can be eliminated if the pre will be known individual characteristics of attention and memory of the child and their level of development. Results of the study of attention and memory of children with hearing impairment was obtained by methods of psycho diagnostics. In order to develop attention and memory training exercise in special schools is desirable to combine the processes of thinking, observation, comparison, generalization, but others.

Key words: primary school age, of partially deaf children, the nervous system.

ОСОБЛИВОСТІ РУХОВОЇ ЗДАТНОСТІ ДІТЕЙ 4-6 РОКІВ З ХВОРОБОЮ ПЕРТЕСА

Оксана Гузій, Віра Будзин, Наталія Жарська, Ольга Рябуха

Львівський Державний університет фізичної культури

Постановка проблеми. Захворювання опорно-рухового апарату у дітей є не тільки медичною, але і важливою соціально-економічною проблемою, тому що нерідко ведуть до розвитку інвалідності в дитячому і працездатному віці. Особливе місце серед них приділяється хворобі Пертеса (ХП) – остеохондропатії голівки стегнової кістки, або хворобі Легга-Кальєв-Пертеса яка по наслідках і тривалості перебігу належить до розповсюджених захворювань дитячого віку. Статистичні дані різних років свідчать, що кількість пацієнтів з хворобою Пертеса в структурі захворювань кульшового суглоба у дітей віком від 5 до 14 років збільшилася з 3-5% - у 60-ті роки до 25% - у теперішній час[1,6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хвороба Пертеса є одним з поширених захворювань кульшового суглоба у дітей. Юнацький остеохондроз